

En 1908 va començar una sèrie d'*Estudis biogràfics i crítics de catalans il·lustres*, dels quals no en coneixem sinó dos fascicles. El primer, ben documentat, va dedicar-lo a Domènec Tarradellas, compositor català de la XVIII^a centúria. El segon va dedicar-lo a tres defensors del setge de Barcelona de 1713-1714, sota aquest epígraf: *Antoni de Villaroel, Rafel de Casanova, Sebastià Dalmau heròichs defensors del setge de Barcelona de 1713-1714*. Tots tres personatges aparenten estar ben estudiats i a En Carreras correspon el mèrit d'haver restablert la veritat sobre la fi d'En Casanova. Les generacions s'havien acostumat a la idea d'haver mort abraçat a la bandera, però ara sabem, que va curar-se de la ferida rebuda i va viure, un cop curat i refet a Sant Boi de Llobregat, on morí. Respecte a Villaroel el nostre autor fa documentalment la relació del seu empresonament.

Demés d'aquestes obres importants, n'ha escrites moltes d'altres, articles i llibres: musicologia, lingüística, religió, sociologia. En la *Idea del que foren musicalment els Joglars-Trobadors*, estableix una teoria preconcebuda que no té cap fonament. En l'Acadèmia de Bones Lletres, havia estat en els seus darrers anys, un dels seus membres més actius. Esperit profundament religiós i molt observant, es despenia de la seva figura un respecte i una bondat a tota prova. El seu tracte vessava franquesa i la seva còrpora irradiava simpatia. Va finir el 5 de gener de 1931, al frec de la vellesa. — J. M. T.

Pere Vidal

Aquest simpàtic homònim de l'antic trobador del segle XIIIe, era francès pel seu naixement. Va néixer a Sant Pau de Fenollet el 21 de març del 1848 però va passar quasi tota la vida a la Biblioteca de Perpinyà (on gairebé tots els que hi hem anat li hem trobat); com que va finir el 12 de setembre del 1929, durant els seus darrers anys, per raó de la seva edat, estava dispensat d'assistir a la Biblioteca.

Havia estat un treballador formidable i les seves obres i estudis nombrosos tracten principalment d'història i d'arqueologia del Rosselló, sense, però, que deixin de tenir gran importància els que es refereixen a la llengua i la literatura catalanes. Precisament un dels seus llibres no nats, i del qual havia donat llargs extractes en una de les revistes que ell dirigia, *Ruscino*, era una història general de la literatura catalana, que, ens havia comunicat, li feia gran il·lusió. Què haurà esdevingut aquest esboç? En quin estat l'haurà trobat la decadència física i la mort?

No és la nostra intenció tractar dels seus projectes (potser el que acabem d'esmentar no va passar de tal), sinó donar idea de les seves obres més importants, tot retreient alguns fets que ens ajudin a presentar la seva persona i esbrinar de passada els seus trets fisonòmics i el seu caràcter, així posat a Perpinyà com a Barcelona, on havia estat diverses vegades tot el llarg de la seva vida i per la qual sentia el mateix afecte que nosaltres sentim per la capital del Rosselló.

No hi havia millor guia que ell quan algú dels nostres lletra-ferits tenia ocasió de passar alguns dies a Perpinyà: l'acompanyava pels carrers més típics tot explicant-li detalls pintorescos i fent-li veure les hores més animades del mercat, les cases principals antigues que encara resten, els monuments, en llargues passejades sense parar la seva agradable conversa. Alt i sapat, animava les seves observacions amb un migriure humorístic comunicatiu.

Les publicacions d'En Pere Vidal varen sovintejar molt en les anyades del 1880 al 1915, després varen ésser més rares. La primera és la *Histoire de la Révolution dans le département des Pyrénées-Orientales* de la qual varen aparèixer gairebé alhora els dos primers volums, i els dos darrers forces anys més tard. És una obra extensa amb làmines i documents gràfics i retrats històrics; va del 1789 al 1800. En el present article deixarem la llista bibliogràfica per al final i donarem una idea de les més assenyalades. S'ha de fer constar que a la Biblioteca que tenia al seu càrrec existeix una pedrera inesgotable: el famós diccionari de llengua, de geografia i d'història de Rosselló i Cerdanya de l'Alart. En principi, En Pere Vidal va treure un bon estudi biogràfic del notable arxiver de Perpinyà, acompanyat d'una abundosa bibliografia; més endavant va continuar la publicació d'una sèrie de documents sobre la llengua antiga del Rosselló, iniciada feia anys per l'Alart en la *Revue des langues romanes*, de Montpeller; però En Pere Vidal va publicar-hi pel seu compte una col·lecció interessantíssima de documents de caràcter exclusivament literari: poesies trobades entre els registres notariais i sobre tot les notes sobre els misteris

catalans passats i els representats encara al Rosselló i al Vallespir fa ben pocs anys, representacions que ell havia presenciats i que havia explicat amb el seu llenguatge més pintoresc. Sota l'epígraf en la nostra llengua de *Cançoners català de Rosselló y de Cerdanya*, va publicar En Vidal cinc fascicles amb les cançons populars, balls, etc. Com es veu, entre les seves múltiples disposicions es destacava també la del folk-lore.

Ell havia seguit a peu tot el seu estimat departament en les quatre sabudes regions de Rosselló pròpiament dit o la plana, el Conflent, el Vallespir i la Cerdanya. Algunes vegades, en les nostres enyorades corregudes a peu, ens havíem retrobat amb el brau Vidal i havíem emprès plegats el camí d'un vilatge a l'altre travessant paratges delitables. Fruit de la coneixença del seu país fou la *Guide historique et pittoresque dans le département des Pyrénées-Orientales*. La primera edició, que va sortir l'any 1879, no duia cap imatge; al cap de vint anys, al frecc del nostre segle, va reproduir la següent el mateix pla, però augmentant-la amb dades precises sobre els notables monestirs, esglésies i tota mena de monuments, les muntanyes i els plans i les platges, tot descrit amb el seu estil més emocionant que no abandona ni un instant. Divideix el llibre en dues parts principals: La costa i la plana; les muntanyes i les valls. Aquesta darrera part va subdividida pels rius i valls del Tech, de la Tet, la Cerdanya i alta vall del Segre, l'alta vall de l'Aude i el Capcir i la de la Gli. Va acompanyada aquesta darrera edició amb una setantena de gravats, molt ben triats que ajuden molt per a donar idea de les belleses del Rosselló i de les comarques veïnes.

No podem detallar el nombre incalculable de monografies que va publicar d'una manera gairebé continuada, però farem un esment de la seva història de Perpinyà, plena de fets literaris i fonts històriques primitives que no sabem que es retrobin en cap altre llibre.

Per a presentar una idea de la seva producció, donarem la llista dels seus llibres i estudis, sense espigolar els nombrosos treballs inserits, així en les revistes que ell dirigia: *Revue d'histoire et d'archéologie du Roussillon* i *Ruscino*, com d'altres en les quals havia col·laborat assíduament: la *Revue des langues romanes*, de Montpellier, els *Annales du Midi* de Tolosa i el *Bulletin de la Société agricole scientifique et littéraire des Pyr.-Or.* de Perpinyà.

Guide historique et pittoresque dans le Département des Pyrénées-Orientales. Perpignan, P. Morer, 1879, 516 pàgs. — *Elne historique et archéologique*. Perpignan, L'Indépendant, 1887, 117 pàgs. — *Collection des Guides-Vidal pour la région des Pyrénées Orientales* (Espagne et France), I. *Guide du touriste a Vernet et dans les vallées du Canigou*. Perpignan, Ch. Latrobe, 1881, 176 pàgs., 1 mapa. — *Histoire de la Révolution Française dans le département des Pyrénées-Orientales, d'après les documents inédits des archives départementales communales et particulières* (1789-1800). Perpignan, Imp. de l'Indépendant, 1885, vol. I-III. — *Dialectes anciens. Documents sur la langue catalane des anciens Comtés de Roussillon et de Cerdagne* (de 1311 à 1380). Extret de la «Revue des Langues Romanes», 3.me série, tom. XV-XVI, 1886 (tom. XXVIII, XXX de la collection), pàgs. 53-76, 257-275. — *Les Juifs des anciens Comtés de Roussillon et de Cerdagne*. Paris, A. Durbacher, 1888, 93 pàgs. — *Expéditions des marins et des marchands Roussillonnais sur les côtes de la Syrie et de l'Égypte pendant le moyen âge*. Sense peu d'impremta, 37 pàgs. — *Les Sciences occultes à Perpignan au XIVe siècle*. 12 pàgs. — *Notice sur la vie et les travaux de Julien-Bernard Alart ancien archiviste des Pyrénées-Orientales*. Perpignan, Ch. Latrobe, 1896, 133 pàgs. — *L'an 93 en Roussillon (Première Série)*. Compte-Rendu fait a la Convention Nationale par le représentant du peuple Cassanyes de sa mission a l'armée des Pyrénées Orientales (15 juillet 1793, 2 janvier 1794). Avec une Introduction et des Notes par Pierre Vidal. Céret, L. Lauriot, 1897, 80 pàgs. — *Catalogue des Incunables de la Bibliothèque Publique de la Ville de Perpignan*, par Pierre Vidal. Paris, H. Welter, 1897, 80 pàgs. — *Notice historique sur Banyuls del Marende (Banyuls-sur-Mer)*. Perpignan, Joseph Condeu, 32 pàgs. — *Histoire de la ville de Perpignan*. Paris, H. Welter, 1897, XII, 657 pàgs. — *Le Roussillon*. Paris, 1900. (Les régions de la France, VI). — *Questions de langue et de littérature catalane. I. Une querelle scientifique*. Perpignan, Imprimerie, Joseph Pairat, 1903, 15 pàgs. (Extrait de la Revue d'histoire et d'archéologie du Roussillon, tom. IV.) — *Histoire des remparts de Perpignan et des agrandissements de la ville*. Perpignan, Joseph Payret, 1904, 55 pàgs., 1 lám. — *Bibliographie Roussillonnaise*. Dressée par Pierre Vidal et Joseph Calmette. Perpignan, Imp. Charles Latrobe, 1906, 558 pàgs. (Société Agricole Scientifique & Littéraire des Pyrénées-Orientales. Vol. XLVII.) — *Origines de Perpignan*. Pàgs. 520-28 de: La grande revue, 10e année, nouvelle série, 1e juin 1906. Paris. — *Louis XI, Jean II et la Révolution Catalane du XVe siècle*. A propos d'un livre récent. Perpignan, J. Payret, 1909, 20 pàgs.

(Extrait de la Revue d'histoire et d'archéologie du Roussillon, tom. IV. — *Recherches relatives à l'histoire des Beaux-Arts et Belles Lettres en Roussillon depuis l'XIe siècle jusqu'au XVIe* par M. Pierre Vidal. Extrait du LIe Bulletin de la Société Agricole, Scientifique et Littéraire des Pyrénées-Orientales. Perpignan, Imprimerie de I. Comet, 1910, 76 pàgs. — *Un soldat roussillonnais. Le Commandant Palegry (1776-1854)*. — *Lézignan (Aude)*. Imp. lib. G. Loupior, 1713, 34 pàgs. — *Les gestes de Joffre d'Arria et de son fils Joffre le Poilu, Comtes de Barcelone et marquis de Gottie*. Chronique légendaire du IXe siècle. Perpignan, Imp. Ch. Latrobe, 1920, 113 pàgs., 2 pàgs. — *Le Roussillon Préhistorique*. Perpignan, Barrière & Ce, 1922, 80 pàgs., 15 lám. — *Histoire de Roussillon*. Paris, Boivin & Ce, 1923, 267 pàgs. — *Raymond Bérenguer III, Comte de Barcelone, Champion de l'Innocence*. Perpignan, Barrière & Ce, 1924, 30 pàgs., 4 lám. — *Charlemagne en Roussillon*. Perpignan, Barrière & Ce, 1925, 46 pàgs. — J. M. i T.